

OOG VOOR NAASTEN!

Workshop ‘De reis van de naasten’

Klik [hier](#) voor een instructiefilmpje voor de workshopleider!

Met deze workshop onderzoek je hoe de reis eruit ziet van **naasten** tijdens het ziekte-traject van een dierbare met een levensbedreigende aandoening binnen jouw organisatie. Tijdens de workshop kom je erachter wat jullie allemaal al voor naasten doen, maar komen er ook verbeterpunten aan het licht. De bevindingen openen deuren om de zorg voor naasten en nabestaanden binnen jouw organisatie te verbeteren. Hiervoor kunnen je het SMART-doelenplan gebruiken; zie hiervoor het werkboek van de ON2-toolkit.

Deze gids is geschreven voor de workshopleider en bevat uitgebreide instructies, voorbeelden en alternatieve mogelijkheden tot het uitvoeren van de verschillende stappen. Het bijbehorende zakkaartje is bedoeld als geheugensteuntje voor de workshopleider en/of om uit te delen aan alle deelnemers.

Het plannen van de workshop

- Beperk het aantal deelnemers tot maximaal 10. Hoe meer diversiteit binnen de groep deelnemers, hoe meer inzichten. Betrek bijvoorbeeld verschillende disciplines en functies;
- Houd rekening met minstens 2 uur voor de hele workshop;
- Zorg voor een grote ruimte met een lange tafel waar deelnemers omheen kunnen staan.

Inhoud van de workshop

De workshop bestaat uit 4 stappen die in deze gids worden uitgelegd. Elke stap bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Korte instructie
2. Tool voor de bijhorende stap
3. Voorbeeld van hoe de *tools* gebruikt kunnen worden
4. Suggesties voor de uitvoering van de stap

De workshopleider

De workshop is een gezamenlijk proces, maar vereist ook een sterke leider. De workshopleider moet:

- inhoudelijk bekend zijn met het werk;
- in staat zijn om de balans te bewaken tussen dominante en meer bescheiden persoonlijkheden;
- in staat zijn om deelnemers te prikkelen door kritische vragen te stellen en goed door te vragen op belangrijke onderwerpen.

Online mogelijkheden

De workshop is ontworpen om op locatie plaats te laten vinden. Als dit niet mogelijk is kan de workshop ook online plaatsvinden. Stuur in dat geval alle kaartjes naar de deelnemers met instructies en geef hen de opdracht om van tevoren de stappen te doorlopen. In een online sessie kunnen verschillen en overeenkomsten besproken worden en kan er samen tot één lijn gekomen worden.

Tip 1: Wijs naast een workshopleider ook een technisch voorzitter aan om de tijd te bewaken. Bij elke stap in deze gids is een tijdsindicatie weergegeven – dit is slechts een indicatie. Als de situatie erom vraagt kan hier wat van afgeweken worden.

Tip 2: Vraag alle deelnemers om ter voorbereiding van de workshop een gesprek aan te gaan met naasten en hen daarin te vragen hoe zij de zorg voor henzelf ervaren. Wat waarderen zij en is er misschien iets wat ze juist missen? Deze input kan gebruikt worden tijdens het uitvoeren van de workshop.

Tip 3: Gebruik een flip-over tijdens de workshop om belangrijke thema's/aandachtspunten die ter sprake komen op te noteren. Op deze aandachtspunten kan dan worden teruggekomen aan het eind van de workshop om te controleren of deze voldoende aan het licht zijn gekomen.

De inhoud van deze workshop is gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek, waaronder interviews met naasten én zorgverleners.

STAP 1:

Hoe ziet de reis van naasten eruit in jullie organisatie?

Op de blauwe activiteitenkaarten staan de stappen beschreven die naasten vaak doorlopen tijdens het ziekte-traject van een dierbare en na diens overlijden.

Laat de groep met elkaar bespreken welke activiteiten zij wel en niet ondernemen. Stel daarbij de vragen:

- Waarom ondernemen jullie deze activiteit wel/niet? Bestaan er onderlinge verschillen?
- Zijn er stappen die jullie niet uitvoeren, maar die wel een mooie toevoeging zouden kunnen zijn?
- Ontbreken er activiteiten die jullie uitvoeren? Gebruik de lege kaartjes om de reis hiermee aan te vullen.

Leg na óf tijdens de discussie de kaarten met activiteiten die worden uitgevoerd op chronologische volgorde. *Probeer de discussie over de volgorde van de kaartjes te beperken – de belangrijkste discussiepunten zijn de vragen hierboven.*

De uiteindelijke rij kaarten geeft de reis weer van naasten en nabestaanden in jullie organisatie en vormt het uitgangspunt voor de rest van de workshop.

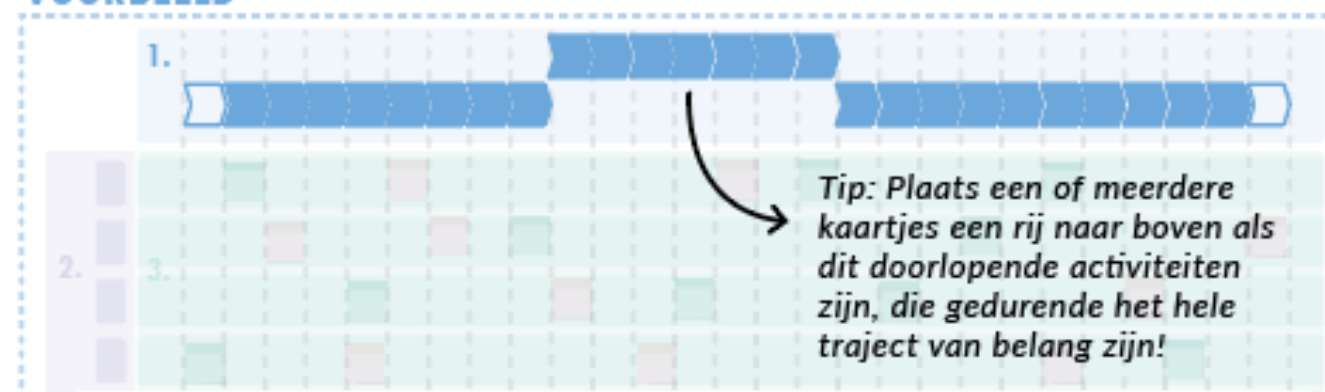
Alternatieve suggesties voor de uitvoering:

- Verdeel de groep in subgroepjes en geef aan elk groepje een stapel kaartjes om te bespreken (zie ook de vragen links). Haal daarna plenair bevindingen op en leg tijdens deze discussie de kaartjes in chronologische volgorde.

of

- Verdeel de kaartjes onder de individuele deelnemers. Ieder bekijkt zijn/haar kaartjes en legt uit aan de rest welke kaartjes hem/haar aanspreken. Kan de rest zich daar in vinden? Leg daarna de kaartjes op chronologische volgorde.
- Als het moeilijk blijkt om de reis in chronologische volgorde te leggen, kijk dan of het beter lukt als de reis in clusters verdeeld wordt. Bijvoorbeeld:
 1. Intake-periode / opnamefase
 2. Doorlopende activiteiten gedurende het ziekte-traject
 3. Stervensfase
 4. Na overlijden

VOORBEELD

STAP 2:

Welke belangrijke behoeften krijgen volgens jullie niet genoeg aandacht binnen jullie organisatie?

Op de paarse behoeftenkaarten staan behoeften van naasten beschreven. De kaartjes zijn geschreven vanuit het perspectief van de naasten. Met 'ik' op de kaartjes wordt dus de naaste bedoeld.

Laat de groep in totaal **drie tot vijf** behoeften uitkiezen die belangrijk zijn voor naasten, maar nog niet genoeg aandacht krijgen binnen de organisatie.

Dit kan door iedereen anders ervaren worden, dus laat de deelnemers hierover met elkaar in gesprek gaan.

De lege kaarten kunnen gebruikt worden om behoeften op te schrijven die gemist worden.

Alternatieve suggesties voor de uitvoering:

- Verdeel de kaartjes over enkele subgroepjes (bijvoorbeeld in subgroepjes gebaseerd op functie, team of afdeling). Probeer om na discussie in subgroepjes plenair op één lijn te komen.
- Leg alle kaartjes op tafel. Laat deelnemers om de tafel heen lopen en samen kaartjes uitkiezen die hen aanspreken.

VOORBEELD

STAP 3:

Bij welke activiteiten hebben jullie de eerder gekozen behoeften voldoende of onvoldoende vervuld?

Gebruik voor deze stap de groene en rode post-its.

Laat de deelnemers:

1. Per behoefte opschrijven op een aantal groene post-its wat er wél goed gaat in het tegemoetkomen van die behoefte.
2. Per behoefte opschrijven op een aantal rode post-its wat er niét goed gaat in het tegemoetkomen van die behoefte.

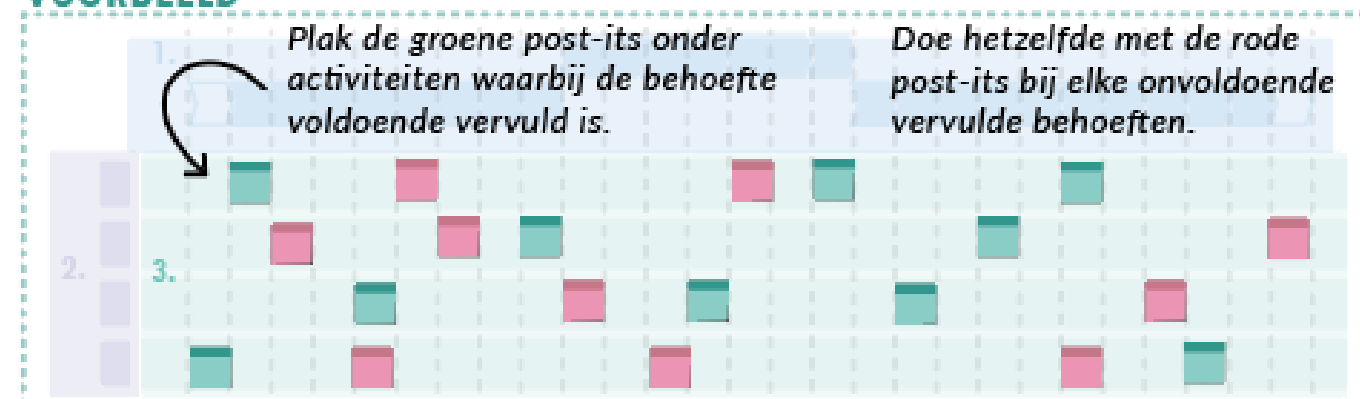
Laat de deelnemers voor elk punt wat wel of niet goed gaat één post-it gebruiken.

Laat de deelnemers ten slotte met elkaar in gesprek gaan of de post-its te koppelen zijn aan een specifieke fase in de reis van naasten uit stap 1 en plak ze onder die activiteiten.

Alternatieve suggesties voor de uitvoering:

- Laat ieder voor zich op groene en rode post-its schrijven en deze punten koppelen aan de reis. Haal daarna plenair de bevindingen op.
- Verdeel de groep in subgroepjes en bedeel elk groepje een behoefte toe om mee aan de slag te gaan. Haal daarna plenair de bevindingen op en laat de groepjes elkaar aanvullen.

VOORBEELD

Bij welke activiteiten hebben we de behoeften onvoldoende vervuld?
Hoe ervaren naasten dat?

Bij welke activiteiten hebben we de behoeften voldoende vervuld?
Hoe ervaren naasten dat?

STAP 4:

Hoe zouden we in de toekomst de behoeften van naasten beter kunnen vervullen?

Laat de deelnemers op gele post-its opschrijven welke acties ondernemen kunnen worden om de problemen (beschreven op de rode post-its uit stap 3) op te lossen.

Ga met elkaar na of deze acties te koppelen zijn aan bepaalde activiteiten of fases in de reis van naasten uit stap 1.

Tip: Pak ook nog eens de activiteitenkaartjes erbij die in stap 1 niet zijn neergelegd. Zitten hier activiteiten tussen waarmee de gekozen behoeften beter vervuld zouden kunnen worden?

Alternatieve suggesties voor de uitvoering:

- Laat ieder voor zich acties op gele post-its schrijven. Haal daarna plenair de bevindingen op.
- Verdeel de groep in subgroepjes en bedeel elk groepje een behoefte toe om mee aan de slag te gaan. Haal daarna plenair de bevindingen op en laat de groepjes elkaar aanvullen.

VOORBEELD

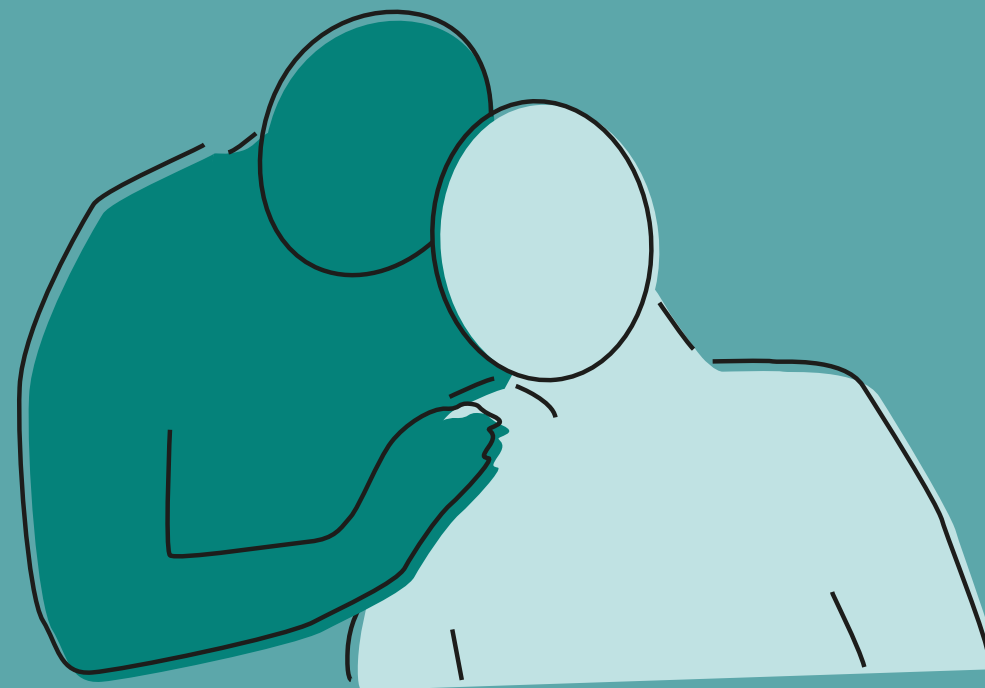
Tot slot

Als stap 4 voltooid is, is het aan jou als workshopleider om de bevindingen kort samen te vatten. Als er tijd voor is, laat iedere deelnemers dan nog kort benoemen wat zij uit de workshop meenemen naar hun dagelijkse werk.

HOE NU VERDER?

Nu de workshop voorbij is hebben jullie meer inzicht gekregen in de reis die naasten afleggen binnen jullie organisatie wanneer hun dierbare zorg van jullie ontvangt. Gebruik de inzichten van de workshop om een SMART-doelenplan te vormen, zoals beschreven in het implementatiewerkboek uit de ON2-toolkit.

Laat je tijdens het opstellen van de doelen ook inspireren door de tips en materialen (brochures, filmpjes, startpagina's, achtergrondinformatie) uit de ON2-toolkit en kijk of je elementen hiervan kunt gebruiken in jullie organisatie om behoeften van naasten en nabestaanden in de toekomst beter te vervullen.

Deze brochure is gepubliceerd onder de Creative Commons-licentie BY-NC-SA 4.0. De brochure mag gebruikt en aangepast worden door derden, met naamsvermelding van het Expertisecentrum Palliatieve ZORG LUMC. Voor niet-commerciele toepassingen. Aanpassingen en materiaal afgeleid van deze folder mogen enkel worden verspreid onder dezelfde CC-licentie

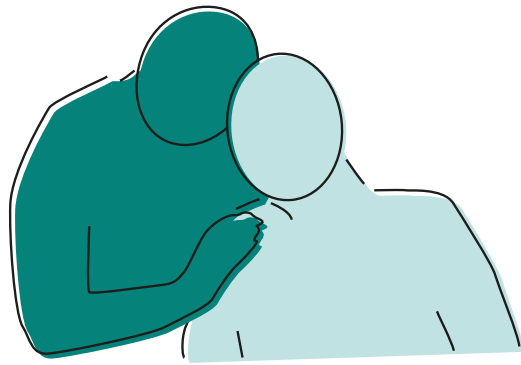
COLOFON

Workshopguide 'De reis van de naasten'. W.R. Boere, M.C. Tam, H.E. Hoffstadt, I.D. Hartog, A. Stoppelenburg, L. van Bodegom-Vos, A. de Greef, J.T. van der Steen, Y.M. van der Linden.

Leiden: EPZ, LUMC.

Vormgeving: W.R. Boere

Ga naar www.oogvoornaasten.nl voor meer informatie over de ON2-methodiek.

OOG VOOR NAASTEN!

Workshop 'De reis van de naasten'

Stap 1: Bekijk de blauwe activiteitenkaartjes en bespreek met elkaar welke activiteiten jullie wel en niet uitvoeren. Leg de kaartjes die jullie wél uitvoeren in chronologische volgorde.

Stap 2: Bekijk de paarse behoeftenkaartjes. Kies met elkaar in totaal **drie tot vijf** behoeften uit die belangrijk zijn voor naasten, maar nog niet genoeg aandacht krijgen binnen jullie organisatie.

Stap 3: Schrijf voor elke behoefte op groene post-its wat er wél goed gaat in het tegemoetkomen van die behoeften, en op rode post-its wat er niét goed gaat.

Ga na of de post-its te koppelen zijn aan een specifieke fase in de reis van naasten uit stap 1 en plak ze onder die activiteiten.

Stap 4: Schrijf op de gele post-its welke acties jullie kunnen ondernemen om de problemen (beschreven op de rode post-its uit stap 3) op te lossen.

Ga na of jullie deze acties kunnen koppelen aan bepaalde activiteiten in de reis van naasten uit stap 1.